

10. veebruaril 1946 võtsid SARK-i Võrumaa osakonna töötajad Võrust Rõuge valda viiva tee 4. kilomeetrit kinni Võru Keskkooli vanemate klasside õpilased, kes püüdsid telegraafipostidele kleepida nõukogudevastasteid lendlehti:

- 1) Veski Heino Voldemari p. sünd. 1928. a. 9. kl. õpilane
 - 2) Kaska Valev Jaani p. sünd. 1929. a. 10. kl. õpilane
 - 3) Tammemägi Hans Rudolfi p. sünd. 1929. a. 9. kl. õpilane
- Läbiotsimisel võeti kinnivõetuil ära 259 nõukogudevastase sisuga lendlehte, sh. Nõukogudevastase ajalehe Ugandi eksemplar.
ENSV Siseasjade rahvakomissar kindralmajor A. Resev
ERA F R-LN5 s127. 1106-109

Kas hääletu alistumine?

Kas Päts ja Laidoner olid Eesti Vabariigi äraandjad?

Selle üle on nüüd tänaseks palju trükimusta ja sõnaseadmisi kulutatud. Igaüks kes sõna võtab, tõestab oma arvamuse õigsust.

Et rääkida reetmisest, siis tuleks neil rääkida ka Tormisest, Ernesaksast, Okasest, Otsast jne. Juba sõjaajal, kui eestlane võitles relvaga punalaviini vastu, hõiskasid eelpoolnimetatud hosiannat venelastest mõrvaritele, unustades oma surnuksnäljutatud kaasmaalased tööpatist. Nende hõiskamise varjus oli hea tappa, vangistada ja saata Siberisse kümneid tuhandeid.

Kas? Kuidas? Kõik üle perda?

On ka nägemus, kas õige või mitte, eks kunagi aastate pärast paneb selle paika ajalugu, kui meie, selles ajaloootsessis olnud oleme ammu manalateedel, samuti meie lapsed.

Alustuseks tahaks meelde tuletada et kogu okupatsiooni aja ei olnud probleemi. Me laulsime „...kui Päts on president ja Laidoner juhatab väge“... Päts ja Laidoner tähendas Eesti Wabariik ja Eesti Wabariik tähendas Päts ja Laidoner. Wabariik topelt W, sest selline oli nimevariant 1918.a. Iseseisvus Manifestil ja Tartu Rahulepingul. Olen seda meelt et oleks alati ja kõikjal selge kirjapilt igapähele, kas tegu on Eesti Wabariigiga või mingi moodustisega Eesti NSV või Rahvarinde aegne Eesti Vabariik, kui Savisaar ja Lauristin oma Moskvaga kooskõlastatud rahvarindega meeleheitlikult tahtsid välja kuulutada kolmanda Eesti Vabariigi. Austusest Wabariigi väljakuulutatute ja selle verehinnaga kättevõidelnute ees tuleks alati ja kõikjal kasutada W. Harva kui mõni kirjutab W kui jutt on ennesõjaaegsest ajast.

Kurdame et meil puuduvad sajanditevanused traditsioonid. 90 on täis, olgu siis algatuseks W

Lubamatu, minu meelest, lausa riigireeturlik on praegu, võiks isegi öelda valdava osa poliitikute, intelligentsi ja riigiametnike kõnepruuk: „esimese vabariigi ajal“ , „ennesõjaaegse vabariigi“ , „eesti ajal“ kui jutt on ennesõjaaegsest ajast, justkui praegu polekski Eesti Wabariiki. Täheleb neile ei ole meie praegune Eesti riik see mis sai alguse veebruaris 1918. Ometi pühitsesime hiljuti oma riigi 90. aastast juubelit, mitte Savisaare kolmanda vabariigi juubelit. Aga muuseumidirektor väljendab kooliõpilastest ekskursiooni ees „esimese vabariigi“ ajal, kõhedus jookseb mööda selgroogu alla, on see teadlik kuritegu kasvava põlvkonna vastu, või sulepea asemel peaks mehel olema käes labidas, kui seegi. Siit saab ka alguse Pätsi - Laidoneri sündroom.

On üks ja ainuke Eesti Wabariik mis sündis 24. veebruaril 1918.a. ja sai „sünnitunnistuse“ või öelda et sai ametlikult hinge kirja Tartu Rahulepinguga 2. veebruaril 1920.a

Kui ei väljendata end korrektselt, Eesti Wabariik, Eesti riik, siis on järgmine samm - kõik on süüdi, ainult minul on õigus. Süüdi on Päts ja Laidoner, süüdi on Joss ja Aadu süüdi on Laar ja Ansip ja süüdi on naabrimees kes minu asemel Siberisse ei läinud.

Kolmekümnendad. Kas Pätsi ja Laidoneri võimuhaaramine oli ainus ja õige väljapääs tekkinud olukorrast? Selleks peab sadade, kui mitte tuhandete kaupa igasugustes arhiivides ja isegi erakogudes läbi uurima dokumente. Seda on ka tehtud. Ja igaüks on teinud oma järelduse. Nagu Piibelehe Pisuhännas, igaüks leidis endale oma pisuhänna, nii on ka vapside või vabadussõjalastega. Ühtset otsust mis kogu rahvale peale läheks, ei ole ei vabadussõjalaste liikumise kohta, ei Pätsi ja Laidoneri võimuhaaramise kohta, ega nn Pätsi „vaikiva ajastu“ kohta.

Võib aga öelda et „vaikiv ajastu“ oli aeg kui kogu maa elu ja majandus kosus ja pakkus turvatunnet igale inimesele. Noorsugu kasvatati isamaalises vaimus, austati isamaalisi-rahvuslikke ettevõtmisi. Võibolla andis sellele õige suuna ka Adsoni juhitud riigi propagandatalitus, mille kohta öeldakse ka halvustavalt tsensuur. Hoiti oma riiki ja kui neljakümne esimesel ja neljandal tekkis vajadus seista oma riigi eest relvaga, siis teadlik osa rahvast seda ka tegi. Ei olnud probleemi et Päts ja Laidoner.

Rahvas, valdav osa rahvastikust, kes alati, olgu riigikord milline tahes, on niinimetatud seaduskuulekad kodanikud, see osa rahvast oli rahul kehtiva korraga ja valitsevate riigijuhtidega kolmekümnendatel.

Rahvusvaheline elu aga liikus järjekindlalt, vaatamata igasugustele ponnistustele uue sõja poole, uue Euroopa ja maailma jagamise poole.

Väikeriikidel ei ole kunagi olnud ei varem ega ka nüüd mingit võimalust suurriikide maailmavalitsemise poliitikas kaasa rääkida ja nad ei ole kunagi püstitanudki eesmärke kaasaraakimiseks otsustamise tasapinnal, et kaitsta oma mõjusfääre või laiendada oma mõjusfääre, nagu väljendavad suurriigid.

Mõjusfääre on aga suured, või kui tagasi minna koopaega, siis tugevamad, teiste rahvaste ja riikide üle aga kogu ajaloo vältel püüdnud omada ja laiendada. Seda kuuleme ka tänapäev. USA kaitseb või laiendab oma mõjusfääre, Venemaa laiendab või õigemini püüab taastada oma mõjusfääre endises SSSRis. Saksamaal, Prantsusmaal, Inglismaal, igal on mingid probleemid oma

mõjusfääridega teiste üle, arvestamata enamasti nende huve kelle suhtes laiendatakse oma mõjusfääre

Nende suurriikide mõjusfääride tulemusel otsisid ka meie riigijuhid tollases ennesõjaaegses Euroopas toetusi ja mõistmist oma naabrite käest, ja eelkõige püüti sondeerida pinda mida teevad mõjusfääride omajad Saksamaa ja Inglismaa, kui Eestit ähvardab hädaoht.

Olukord aga muutus niivõrd komplitseerituks et lõpuks igauks meie ainukestest oletatavatest liitlastest, soomlased, lätlased, leedulased ja ka poolakad, jäid igauks vaikselt ootusele, kuulutades kõigile oma ranget erapooletust ja igasugustest koostööpaktidest loobumist. Igauks lootis ja arvas et parem kui mina ei luba midagi ega sekku, ehk mind jäetakse puutumata. Mõneti võis seda, arvestades meie geograafilist asendit, ka loota, sest ainuüksi Eesti alistamisega oleks venelastel olnud vaba pääs Läänemerele. Saksamaa ja Inglismaa aga väljendasid otse oma mittesekkimist Balti probleemi.

See tulenes juba Euroopas väljakujunenud olukorrast ja lootusest saavutada Euroopa ümberjagamisega soodsam positsioon. Mõlemal oli tagataskus Venemaa trump, mida kumbki lootis kasutada oma huvides.

23. augustil 1939.a. sündis nn. Molotov - Ribbentropi pakt koos oma salaprotokollidega. Samal ajal oli aga Inglise - Prantsuse - Venemaa kolmepoolsed läbirääkimised lõppenud või katkenud, aga vene kindral Sapošnikovil oli taskus paber Baltimaade loovutamise venelastele.

Et kõik me oletame, sest kõik tollane on oletatav, siis võibolla tõesti kui Eesti, kellele esimesena esitati baaside ultimaatum, oleks keeldunud ja venelane oleks asunud kas sõjakuulutamisega või Soome näite varal lihtsalt Eestit okupeerima, oleks Läti, Leedu ja Soome jäetud esialgu ja ka hiljem puutumata.

24. septembril 1939.a. esitas Moskvas Molotov Eesti välisministrile Karl Selterile nõude sõlmida vastastikuse abistamise pakt ja lasta rajada Eestisse vene sõjaväebaasid.

25-26 septembril 1939.a. toimus Tallinnas valitsuse ja Riigikogu nõupidamine vene sõjaväebaaside asjus ja valitsus otsustas venelaste ettepaneku vastu võtta.

27. septembril 1939.a. kohtusid Moskvas Karl Selter, August Rei, Jüri Uluots ja Ants Piip Molotoviga, kes teatas et Eestisse tuuakse 35 000 sõjaväelast.

28. septembril 1939.a. kirjutas Eesti delegatsioon Moskvas sõja ähvardusel alla vastastikuse abistamise paktile, millega lubati Eestisse rajatavatesse vene sõjaväebaasidesse Saaremaal, Hiiumaal, Paldiskis 25 000 sõjaväelast.

Samal päeval kapituleerus Poola armee.

2-10 oktoobril Tallinnas toimunud Eesti ja Vene sõjaväelaste läbirääkimistel sai Venemaa enda käsutusse mereväebaasi Rohukülas ja mitmed lennuväljad mandril. Venelaste nõudmine rajada ratsa- ja tankikoondised Paide ja Valka lükati tagasi.

5. oktoobril 1939.a. kirjutati Moskvas alla Läti - Venemaa vastastikuse abistamise paktile, mis oli sarnane 28. septembril allakirjutatud Eesti - Vene paktiga

7. oktoober 1939.a. Eestis sai teatavaks Hitleri otsus kutsuda baltisakslased kodumaale. Saabusid esimesed laevad.

10. oktoobril 1939.a. kirjutati Moskvas alla Vene - Leedu vastastikuse abistamise paktile.

12. oktoobril 1939.a. kinnitas Riigikogu ametisse uue valitsuse peaministriks sai Jüri Uluots, senine Riigivolikogu esimees.

18. oktoobril 1939.a. algas punavägede sissemars Eestisse. Tallinnast lahkusid esimesed saksa ümberasujad.

30.novembril 1939.a. algas Soome Talvesõda. Soomlased keeldusid sõlmimast vastastikuse abistamise pakti venelastega.

Selline on baasideeelne ja baaside tulekuäegne kronoloogia. Juba eespool mainitule näeme et Balti riike ja Soomet võeti ette järjekorras, ühekaupa, võib eeldada et mittenõustumise korral oleks arveid ka õiendatud ühekaupa, teisi hetkel puutumata.

Kui oleksime keeldunud pakti sõlmimisest?

Aeg oli septembri lõpp, ilmastikuolud igati soodsad, mitte Talvesõja moodi. Väidetakse et enamvähem meie piiride ligidal oli kaks kuni kolmsada tuhat punaarmeerlast. Eesti sõjavägi täieliku mobilisatsiooni tingimustes oleks olnud mõni tuhat üle saja tuhande. Tankide, lennukite olemasolu võrreldes venelastega oli null. Sõdida oleks tulnud ainult elavjõuga küsitava väärtusega kahurväe toetusel.

Võtku igauks teadmiseks, et kõik kriisieelsed (kolmekümnendatel) valitsused olid loobunud riigikaitse tugevdamisest. Usuti igavest rahu, mida tihti näeme ka tänapäev kui kritiseeritakse valitsust kaitsekulude tõstmises. Mõni näeb isegi ainukest päästerõngast kaitseväge kaotamises.

Vaikiva ajastu valitsus hakkas panema rõhku riigikaitsele. Relvastus oli meil Vabadussõjaaegne, nüüd telliti välismaalt moodne relvastus, püssid, kahurid, tankid, lennukid ja vastav laskemoon. Sõja puhkemisel Euroopas 1. septembril 1939.a katkes tellitud relvastuse saamine ja kätte oli tellitust saadud vaevalt veerand.

1939. a. oli venelastel igasugu tankitüübid kokkuarvatult 24 899 tanki. Laidoner hindas pakti allakirjutamise hetkel venelaste elavjõudu Eesti piiril 150 000 mehele ja Leningradi sõjaväeringkonnas 300 000 mehele. Kindral Meretskov ütles oktoobris välisminister Selterile et tema käsutuses on Leningradi ringkonnas 400 000 meest. Aasta hiljem juunis 1940 oli kolme Balti riigi piiride taga 435 000 meest, 8 000 kahurit, 3 000 tanki ja 2600 lennukit.

Meie kaitseliin Narva jõel ca 60 km ja lahtine maastik Petserimaal ca 80 km, pluss sinna juurde ca 150 km Peipsi rannakaitset, rääkimata kogu Eesti Põhjarannikust kuni Haapsaluni. Pole vaja igasugu „tarku“ oletusi, tõestusi. Kui ka kogu sajatuhandeline sõjavägi oleks komplekteerituna seisnud hetkel juba Narva ja Irboska all, varustatud piisavalt lahingumoonaga ja nende mõnekümne tanki ja kümnekonna vananenud lennukiga mis meil olid, siis mingi nädala maksimum kahe-kolme jooksul oleks venelane ikkagi üle oma laibavirnade jõudnud sisemaale. Rääkimata suhteliselt võimsast Balti laevastikust oma dessandivõimalustega praktiliselt ükskõik millises kohas Põhjarannikul.

Halvemal juhul, aga tõenäolisemal, oleksid venelaste tankikolonnid rullinud üle meie rindejoone ka siis kui oleksime hävitanud, aga millega, pooled või rohkemad tankid ja lennukid.

Igasugune välisabi oleks olnud olematu. Seda näitas Poola okupeerimine sakslaste ja venelaste poolt, vaatamata sellele et Prantsusmaa ja Inglismaa kuulutasid küll Saksamaale sõja, kuid mingeid sõjalisi operatsioone sellele

ei järgnenud. Ja mingit sõjalist abi kas elavjõus või relvastuses ei antud. Samuti Soome Talvesõda, keegi ei tulnud appi ega toetanud. Vastupidi Rootsi keeldus isegi oma territooriumilt läbi laskma välisabi, kui seda võimalust sondeeriti.

Kui Eesti ei oleks allkirjastanud baaside lepingut, oleks sellele järgnenud eelpoolkirjeldatud stsenaarium. Seda et see oleks järgnenud, näitas Soomega juhtunu. Ja võetud oleks meid sama üksinda, nagu Soomet, teised naabrid oleks vähemalt esialgu puutumata jäetud.

Oma Euroopavallutamise plaani jaoks, kui see plaan venelastel oli, nagu nüüd väidetakse, poleks Läti, Leedu, Soome vallutamist peale Eesti vallutamist enam vaja olnud, vaba väljapääs laevastikule Läänemerele oleks nüüd olnud ja maismaarinne Läti-Leedu territooriumil Euroopa vallutamiseks poleks vajalik olnud, vastupidi ta oleks seganud. Ja mingit seljatagust ohtu lätlased ja leedulased ometi ei kujutanud, ei maal ega merel.

Järelikult oktoobri lõpuks igal juhul, oleks Eesti vallutatud ja sõjategevus lõpetatud. Sadatuhat eesti sõdurit oleks poolakate kombel olnud venelaste sõjavangid. See mis juhtus poolakatega teab igauks, mis erandid oleksid siis eestlased olnud? Liati poolakad on siiski verevennad - hõimuvellid. Sadatuhat Eesti meest, teo ja loomevõimeline, paremates aastates, oleks kadunud. Põlvkond kes on rahva kestmajäämiseks vajalik, põlvkond kes oma füüsiliste võimetega on ainuvõimeline rahva taastootja.

Mis edasi? Isegi sõjaolukorras, leidis venelane vahendid et Krimmi tatarlased, volgasakslased, tšetšeenid, kalmõkid, küüditada kõik Siberi avarustesse. Viidi minema kogu rahvus.

Tollal Eestis oli veel rahuaeg ja venelased oleks saanud Eesti rahva väljavedamist rahulikult, segamatult teha. Kui oletame et kogu rahvast tol hetkel poleks Siberisse viidud, siis neljakümne esimese aasta küüditamisele tuginedes, peale sõjavangide oleks igal juhul, arreteeritud mitte vähem rahvusliku intelligentsi esindajaid, kui neljakümmendal ja neljakümne esimesel. Siberisse oleks viidud ja osalt ka füüsiliselt hävitatud see sadatuhat eestlast kes neljakümne neljandal läände pääsesid. Me oleksime kaotanud otseselt surnutena kogu teovõimelise Eesti meessoos, järgi oleks jäänud naised, vanurid ja lapsed. Isegi järelejäänute siia jäädes ja rahupõlve tagasi tülles oleks olnud küsitav rahva uuesti taasärkamine. Ei olnud katku ja Põhjasõja aegsed ajad, kus rahulikult välise invasioonita oleks antud aega rahval end taastoota. Samuti Siberisse viiduna - kas oleks sealt olnud kunagi tagasitulistajaid eestlasi? Ja kuhu, sest maa tänapäeval tühjaks jääda ei saa, ta oleks juba asustatud venelastega nagu tehti Narvaga, kuhu peale Narva vallutamist ei lubatud tagasi ühtki endist eesti soost elanikku.

Leidke teine stsenaarium.

Jah, rahvas oli nõrduinud, eriti 42 000 kaitseliitlast, aatekindlad parimad wabariigi kodanikud, kes nüüd pidid valvama ja kindlustama venelaste ohutu sissemarsi baasidesse. Kiruti nii oma ülemusi kui valitsust, oldi valmis kohe püssi haarama ja vastu hakkama. Rusuvalt mõjus sissemarssiva vene sõjaväe olemus, mingi alaväärtuslik mass, oma väljanägemise ja käitumise poolest, spetsiifilise venelase lõhna või haisuga. Ja sarnasele haleda väljanägemisega vastasele, keda alles

kakskümmend aastat tagasi võideti, tuli nüüd alistuda pauguta ja seda riigijuhtide käsu või reetmise tulemusel.

Nii mõtles tavakodanik.

Tavakodanik oleks vaimustusega võtnud relva ja asunud kaevikusse. Tavakodanik ei teadnud vastase suurst ja relvastust. Tavakodanik ei hoomanud seda et nüüd tuleb tal sõdida kogu Vene riigi hetkevõimsusega. Ei ole teisi rindeid nagu Vabadussõja ajal. Tavakodanik ei teadnud et ta on juba ammu peenrahana suurte poolt vahetuskaubaks tehtud. Allkirjad lepingutel küll puudusid, kuid lepingud olid juba olemas, kui veel mitte paberil siis peades.

23. augustil 1939.a. allkirjastati leping Hitleri ja Stalini vahel, millega Eesti anti venelastele ja 15. oktoobril 1939.a. allkirjastati leping Venemaa, Prantsusmaa ja Inglismaa vahel millega samuti anti Eesti venelastele.

Nii või teisiti, ükskõik mida oleks meie valitsus teinud, olime jäetud üksi, suurte poolt üksteisele mahamüüduna. Ja ükskõik, kuidas ka Eesti sõdur poleks sõdinud, täielik kapitulatsioon oleks tulnud igal juhul.

Väide et meie rahvusvaheline seisund oleks mingil moel olnud teine kui vaikival alistumisel, ei kannata samuti mingit kriitikat. Kui isegi mitte arvestada lääneliitlaste ja venevahelist oktoobripakti, siis hilisema sõja käigus kui Inglismaa ja Prantsusmaa ellujäämine oleneb ainult venelastest, ei oleks midagi muutunud Teherani ja Jalta otsustes, ükskõik millised oleksid olnud meie otsused või tegevus sügisel kolmkümmend üheksa.

Poola sõdis, aga tema seaduslikku valitsust, kellele küll inglased andsid Londonis heldelt varjupaiga, ei lastud ikkagi peale sõda Poolasse tagasi, vaid võim anti Venemaal ebaseaduslikult kokkuklopsitud valitsuse kätte. Paremat näidet väikeriikidest suurte poolt ülesõidu kohta pole olemas. Midagi umbes samaväärset toimus ka Tšehhoslovakkia. Ungaris, Rumeenias, Bulgaarias panid venelased samuti võimule omapoolt väljavalitud valitsused, eirates igasugu rahvusvahelisi õigusnorme, või kohalike elanike soove.

Mis ajendil, milliste arvestuste alusel jõudis Päts ja Laidoner 1939. aasta sügisel otsusele lubada vene baasid Eestisse, me siiski ei tea. Selleks puudusid mõlemal edaspidi võimalused midagi oma mõtetest ja tõekspidamistest säilitada tulevastele põlvedele. Nendel kes said hiljem memuaare kirjutada, on võimalik olnud nii mõnigi asi paremini lahti mõtestada, mõnigi asi maha vaikida, mõnigi asi natuke teise nurga all serveerida, kui mitte otse tegelikkust väänates, või tegelikkusest lihtsalt vaikida.

Tuleb tõdeda, et kui isegi esitada süüdistus Pätsile ja Laidonerile, siis tuleb sama süüdistus esitada Selterile, Reile, Uluotsale, Piibule. Ei saa ju ometi sarnase positsiooniga inimeste kohta öelda et nad täitsid käsku vastu oma tahtmist. Igal oleks olnud võimalik astuda tagasi oma kohalt ja keelduda allkirjastamast riigi ja valitsuse nimel neid lepinguid, kui nad pidasid neid valedeks, rahvale ja riigile kahjulikuks. Kui nad seda ei teinud, siis olid nad nende lepingutega nõus, või siis olid suuremad reeturid, allkirjastades teadlikult otsuseid mida nad ei pidanud õigeks. Päts ja Laidoner nii või teisiti pidasid seda otsust õigeks.

On igati tõenäoline ja loogiline, et tollane valitsus oma kabinetiarutlustes, jõudis ühisele otsusele. Hiljem paguluses oma arutlustes ja väidetes võis tõesti mõnele tunduda et alistumine oli vale, et süüdi on ainult Päts ja

Laidoner, kasvõi enda õigustamiseks. On ju tõsiasi et paguluses oli kaks, kui mitte rohkem rühmitisi kes pidasid õigeks ainult oma arvamusi ja tõekspidamisi Eestis toimunu kohta.

Ei ole ju omane ütlemine: „miks te politseid ei kutsunud“ ainult rootslastele. Ka meie pagulased on nii mõnegi asja ja olukorra siin toimunust või toimuvast teisiti omale lahti mõtestanud. Inimene kes ei ole seisnud venelase püssitoru ees, kes ei ole näinud küüditamisronge tajub siinset elu teise vaatenurga alt.

Neile on paljudele mõistetamatu kasvõi alguses mainitud Tormise, Ernesaksa jt. tegevus - ikka see „politsei“ küsimus.

Kogu pärastõjaaegse elu aluseks, need kes lootsid iseseisvust, kes ei tunnistanud okupatsiooni, oli kuulus Churchilli Fultoni kõne. Oma soovunelmais usuti lääneliitlaste laialt reklaamitud vabaduse kaitsmist ja nende olematut soovi tagada venelaste poolt okupeeritud ja surmale määratud rahvastele iseseisvus, kandes kõne mõtte ja sisu meelevaldselt ka eelsõjaaegsesse ja sõjaaegsesse aega ja olukorda. Uskus ju lõpuks praktiliselt iga eestlane neljakümne neljandal inglase kohe - kohe tulekut, et keelata venelastel meile midagi halba teha. Paljud mehed läksid neljakümne neljandal ainult sellepärast metsa et ära oodata inglase komisjoni Tallinnasse saabumine ja pääseda sellega Siberisse sõidust.

Fultoni kõne oli ka see mis hoidis mehi metsades kuni viiekümnendate alguseni. Oleks veelgi hoidnud, kui ei oleks toimunud märtsi suurküüditamist, mis praktiliselt hävitas metsavendade tagala - toitjad, katjad varjajad.

Kas Päts ja Laidoner oskasid seda kõike tollal ette näha ja selle järgi toimida?

Vähe usutav. Kuid teades Vene riigi siseolukorda, olid ju alles 1937 - 38 toimunud suured tapatalgud, kus tapeti isegi sarnased veendunud eestlastest kommunistid nagu Anvelt ja punakomandör Kork, teades repressioone tavakodanike vastu, võibolla - võibolla usuti ja arvati et mitte vastuhakkamisel ehk säilib mingi erikord ja rahvas ei satu terrori alla. Või lihtsalt andes aru oma sõjalisest võimsusest, usuti et vastuhakkamiseta säilib tuhandete meeste elu, kes muidu langeksid mõttetult.

Ja otsest surma ette nähes, arvati et iga ajavõitmise hetk on vajalik rahva säilimiseks. Uskusid ju ka riigijuhid inglase - prantslaste aususule ja südametunnistusele. Usuti nii nagu nad ise on ennast reklaaminud ja reklaamivad tänaseni edasi, suurteks inimõiguste kaitsjaks ja rahvaste vabaduse garantideks. Ka riigijuhid ootasid kohe - kohe inglase saabumist. Kaotused neljakümne esimesel olid igal juhul väiksemad kui oleksid olnud sõjaga alistumise korral, vaatamata et abi ei tulnud kustki.

Kui üldse keegi meid päästis, siis oli see Adolf, keda neljakümne esimesel kõikjal võeti vastu lilled ja kaetud laudadega. Meeldib see või mitte, aga nii see oli venelastest vabanemise hetkel, lootuses et Adolf taastab Eesti riigi staatuse. Ega Uluots nalja pärast ei esitanud juuli lõpul 1941 Saksa sõjaväekoondise Eestis, kõrgemale juhile memorandumit Eesti iseseisvuse taastamiseks.

Kas komandöril rindel on õigus saata sõdureid surma, teades kindlalt et võitu ei saavutata ja pealetungil mingit tähtsust ei ole?

Ei saaks ka riigijuht teadlikult kirjutada alla rahva surmaotsusele.

Paljud on teatud teisiti kui õigem oleks olnud, paljudi on kohe valesti teatud.

Ei ole nõus ütlemisega et uppuga päästmine on tema enda asi. Uppuga päästmine on meie kõigi asi, pealtvaatajaks ei tohiks keegi jääda. Aga uppumisohus on hetkel Eesti riik ja rahvas. Järjest venelaste survele tugevnev rünnak iga Eesti riigi sündmuse ja avalduse kohta, mis kaitseb ja tugevdab meie iseseisvust ja rahva püsijäämist, on hoiatuseks meile kõigile. Ja selle rünnaku taustal, mida rohkem me ise otsime endil vigu, süüdistame üksteist, andmata aru oma tegevuse tagajärgedest, seda parem on igal meie vaenlasel meile kallale tungida.

Ja siit soov. Jätame rahule Pätsi ja Laidoneri, jätame rahule Meri oma oletatava KGB minevikuga, Need on juba minevik, mehed manalateel ja tagant tarkusega hetke olukorda ei paranda. Keskendume sellele, et ühel hetkel Savisaar koos Putini parteiga „Ühtne Venemaa“ ei tooks tagasi pronksmeest Tõnismäele. See oht on reaalne, reaalsem kui kolmekümne üheksas aasta.

Küll ajaloolased kord aastakümnete pärast, kui meil „jalad põhjas“, aga kindlalt, kirjutavad ka õige ajaloo, kuivõrd üldse on reaalne kirjutada „õiget“ ajalugu. Aga mida kaugemale, seda reaalsem, sest ei ole enam võimalik kedagi solvata ega otseselt süüdistada.

Praegu aga, püüame kõikjal ja igati olla toeks mittekiigutajatele, sest ei ole hetkel õige kiigutada paati, kui ümberringi juba niigi lained püüavad üle parda lüüa. Meenuvad pealesõjaaegsed vanglaaastad, koos, ühes kitsas kambris, külge külje kõrval, komando peale üheskoos külge keeramisega, ei olnud probleemi kes oli varem kes, olime eestlased. Oli üks pere, üks mõte ja soov - jääda ellu ja tulla välja sest kaosest, pärast on aega jälle olla see või teine.

Kui idanaaber rahuneb, kui sealt enam oht ei ähvarda, siis tuleme tagasi probleemi kes keda juurde tagasi.

Selle loo lõpetamisel ilmus just Päevalehes Leo Kunnase, reservkolonelleitnandi ja kirjaniku, nagu ta ise enda kohta ütleb, artikkel „Sõda alistumise asemel II“. Tema on üks „hääletu alistumise“ kriitik. Toon siin ära mõningad tema väited millega ei saa nõustuda ja mis on tegelikkusega vastuolus.

.....teine Tšetšeenia sõda, mille puhul sissitegevus kestab siiamaani.....

„Kõigepealt, eestlane ei ole hingelt ja olemuselt tšetšeen. Pealesõjaaegne metsavendlus oma põhiolemuselt oli siiski enda varjamine, mitte aktiivne tegutsemine okupantide vastu, et vältida tsiviilelanikkonna ohvreid. Tšetšeenias oli sissisõda aktiivne võitlus. Meil lõppes aktiivne metsavendlus viiekümnenda algul, edasi oli ainult vaikne enda varjamine“.

.....baaside lepingule allakirjutamise ja alistumisega reetsime oma liitlase Läti ning mõjutasime tugevasti Läti ja Leedu analoogseid otsusi.....

„Teadu on ja ammu avalikustatud et Läti keeldus meid abistamast, lootes ise pääseda nagu eelpool on kirjutatud“.

.....kui väita, et isegi kogu meie tsiviilelanikkond oleks küüditatud, nagu juhtus tšetšeenide ja krimmitatarlastega, siis ei oleks see ikkagi eesti rahvast hävitanud.....

„See on täielik absurd. Maa oleks rahvastatud venelastega ja kui kunagi olekski lubatud siia tagasi tulla, siis kuhu“?